

Burnout and sick leave due to mental disorders: heritability, comorbidity, risk factors and adverse outcomes

Avhandling i medicinsk vetenskap vid Avdelningen för försäkringsmedicin, Institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska Institutet, Stockholm, 2017.

Lisa Mather, medicine doktor, vid Institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska Institutet, Stockholm. E-post: lisa.mather@ki.se

Psykiska sjukdomar är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro i Sverige sedan 2014. De vanligaste sjukskrivningsdiagnoserna är depression, ångest, samt stressrelaterade diagnoser som har ökat markant. Dessa sjukdomar är till viss del ärftliga och deras utveckling involverar många gener och miljöfaktorer.

Genom att studera tvillingar kan vi undersöka variabiliteten, dvs. varför vissa drabbas och inte andra, av dessa sjukdomar närmare, när det gäller genetik och miljö som delas av tvillingparen och miljön unik för varje tvilling. Syftet var att undersöka genetiska och miljömässiga aspekter av utmattning och sjukskrivning i psykiska diagnoser, med fokus på hur genetik och delad miljö påverkar samsjukligheten mellan utmattning, psykiska sjukdomar och sjukskrivningar, samt att studera riskfaktorer och utfall med hänsyn tagen till genetik och delad miljö.

Avhandlingen baserades på data från en enkätstudie som år 2004-2006 skickades till alla tvillingar i det svenska tvillingregistret födda mellan 1959 och 1985 och innehåller svar från mer än 25 000 individer. Därtill har nationella registerdata kopplats till tvillingarna, bland annat från Försäkringskassan om datum och diagnos

för sjukskrivning och sjuk- och aktivitetsersättning. Ett flertal analysmetoder användes i denna avhandling, bland annat biometriskt tvillingmodeller, logistisk regression och överlevnadsanalys.

Huvudfynden var att utmattning hade ett starkt samband med depression och generaliserat ångestsyndrom. Utmattning hade även ett samband med framtida sjukskrivning på grund av stressrelaterade och andra psykiska sjukdomar, men till en lägre grad. En stor del av dessa samband förklarades av en delad genetisk sårbarhet. Arbete med höga krav och låg kontroll var en riskfaktor för sjukskrivning på grund av psykiska diagnoser, oavsett familjär predisposition.

Trots att genetiken påverkar dessa sjukdomar och sjukskrivningar, så verkar genetik och delad miljö spela mindre roll i konsekvenser av att vara sjukskriven. Efter en avslutad sjukskrivning med en psykisk diagnos sågs ökad risk för ytterligare sjukfrånvaro, sjuk- eller aktivitetsersättning och långtidsarbetslöshet, oavsett familjär predisposition. Fynden tyder på att utmattning och sjukfrånvaro på grund av psykiska diagnoser är ett folkhälsoproblem som kan få allvarliga konsekvenser, både för individer och för samhället som helhet.

Avhandlingen: <https://openarchive.ki.se/xmlui/handle/10616/46048>